
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

УДК 338.26

ББК 65.23

Кропельницька С. О.

РОЛЬ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК МОЗКОВОГО ЦЕНТРУ РЕФОРМ У ПОСИЛЕННІ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РЕГІОНУ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
76018, Україна,
тел.: (0342)752351,
e-mail: s.kropelnytska@ukr.net

Анотація. У статті досліджено роль державного закладу вищої освіти у формуванні та підвищенні рівня інституційної спроможності розвитку громад регіону. Дослідження базується на первинних результатах реального досвіду Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника щодо формування інституційного забезпечення розвитку Івано-Франківської області. Розкрито структуру інституційного забезпечення розвитку, сформовану в університеті, та недержавне інституційне забезпечення регіону. Окреслено основні аспекти діяльності Проектно-освітнього центру “Агенти змін” Прикарпатського університету та його роль у підвищенні рівня інституційної спроможності розвитку територіальних громад регіону у сфері управління проектами.

Зроблено висновки про те, що університети відіграють важливу роль у регіональному розвитку як мозкові центри реформ і є інституціями для розвитку територіальних громад регіону у взаємодії з іншими структурами у системі його інституційного забезпечення.

Ключові слова: інституційна спроможність, інституційне забезпечення, розвиток, регіон, територіальні громади, реформи, інституції, центр, проект.

Kropelnytska S.O.

THE ROLE OF PRECARPATHIAN NATIONAL UNIVERSITY AS A REFORM THINK TANK IN THE INSTITUTIONAL DEVELOPMENT CAPACITY STRENGTHENING OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF THE REGION

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,
Shevchenko str., 82, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: (0342) 59-61-76, 75-23-91,
e-mail: s.kropelnytska@ukr.net

Abstract. The article is investigated the role of a state institution of higher education in shaping and raising the level of institutional capacity of community development in the region. The research is based on the initial results of the real experience of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University on the formation of institutional support for the development of the Ivano-Frankivsk region. The structure of institutional development support, which was formed at the university, and non-state institutional provision of the region are revealed. The main aspects of the activity of the “Agents of Change” Project and Educational Center of the Precarpathian University and its role in

increasing the institutional capacity of the regional communities' development in the field of project management are outlined.

It is concluded that universities play an important role in regional development as think-tanks of reforms and are institutions for the development of territorial communities of the region in cooperation with other structures in the system of its institutional support.

Key words: institutional capacity, institutional support, development, region, territorial communities, reforms, institution, center, project.

Вступ. Реформи децентралізації, секторальні реформи, проектний підхід як найдієвіший механізм впровадження багаторівневого управління регіональним розвитком у державі, перехід до збалансованого партнерства між центральними, місцевими органами влади, бізнесом, громадою, освітою і наукою та інститутами громадянського суспільства обумовили актуальність вирішення питання необхідності підвищення інституційної спроможності розвитку територіальних громад.

У цьому контексті постало й питання перегляду ролі закладів вищої освіти у забезпеченні реалізації євроінтеграційних реформ тощо.

Інституційна спроможність, інституційне забезпечення вже давно цікавлять науковців і практиків як сфери державного управління, так і безпосередньо економічного сектору, для яких вони є невід'ємними складовими розвитку. Інституційне середовище розглядалося найбільш активно з т.з. формальних і неформальних інституцій, які забезпечують державне управління регіональним розвитком в цілому та економічним зокрема. Серед праць, які б хотілось відзначити, це ті, що присвячені окремим аспектам інституційного забезпечення, зокрема сутності, структурі, інфраструктурі, розгляду діяльності окремих інституцій регіонального розвитку [1; 2; 3; 4; 5]. Водночас, жодна з робіт не зачіпає питання ролі і впливу на регіональний розвиток в цілому і на розвиток окремих територіальних громад таких інституцій як заклади вищої освіти та їх підрозділи, які функціонують на території.

Постановка завдання. Вирішення проблеми недостатнього інституційного забезпечення розвитку набуло особливої нагальності на регіональному та місцевому рівнях, у зв'язку з перебігом процесів економічної інтеграції України з ЄС. Тож головним завданням буде дослідити та визначити роль та місце закладу вищої освіти на прикладі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у забезпеченні інституційної спроможності розвитку територій місцевого та регіонального рівня.

Результати. Під інституційним забезпеченням у цьому дослідженні ми будемо розуміти "...утворення нових або реорганізація (удосконалення) існуючих інституцій (структур), а також дії щодо кадрової підготовки з метою організаційного забезпечення діяльності цих інституцій та процесу євроінтеграції в цілому" [6]. Інституційна спроможність характеризує здатність забезпечувати належне виконання даним інститутом, своїх функцій в контексті євроінтеграційних реформ, зокрема державним закладом вищої освіти у нашому науковому дослідженні [7].

Зрозуміло, що апріорі, університети мають бути і є мозковими центрами розвитку. Тут мобілізується насамперед потужний інтелектуальний капітал, який продукує високу додану вартість за умови створення для цього ефективних умов розвитку.

Адже завдання університетів на сучасному етапі полягає не тільки у проведенні навчальної та дослідницької діяльності, але й участі в розвитку регіону, на території якого вони працюють.

За таким підходом, який притаманний і європейським, і американським університетам, працює Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (далі – Прикарпатський університет), позаяк вони є:

- потужними ядрами регіональних екосистем, без яких не розвивається економіка жодної територіальної одиниці, і є головним джерелом інновацій;
- платформою, що надають можливість розвивати й комерціалізувати розробки учених та студентів;
- драйверами економічного розвитку, які мають ресурсний, зокрема кадровий, потенціал для створення: інноваційних бізнес-інкубаторів, венчурних акселераторів; центрів громадського та економічного розвитку; офісів економічних досліджень при департаментах економіки регіону; кластерів, хабів, коворкінг центрів тощо.

Обраний Прикарпатським університетом напрям діяльності спрямований на формування компетентного фахівця-інноватора, який здатен самостійно приймати рішення при розв'язанні питань стратегічного розвитку у різних сферах суспільного життя.

Проаналізувавши та узагальнивши усі взаємозв'язки між складовими стратегічного розвитку університету, ми спрямовуємо нашу діяльність на формування якісного кадрового потенціалу, в т.ч. для органів місцевого самоврядування, які вирішують вагомі проблеми соціального, економічного, культурного розвитку громад нашого регіону.

Безперечно, що проєвропейський класичний вуз, в якому діють 3 навчально-наукові інститути, 11 – факультетів та 78 кафедр з підготовкою фахівців за широким спектром спеціальностей, може долучитися і бути корисним практично для всіх секторальних реформ, які впроваджуються у 22 сферах (освіта, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, бюджетна, податкова системи тощо) в Україні.

Цьому сприяє не тільки навчальна, а й науково-дослідна й проектна діяльність, зокрема і міжнародна, кафедр та інших підрозділів університету.

Статус єдиного серед ВНЗ України координатора і грантоотримувача проекту Програми ЄС ЕРАЗМУС +, що передбачає модернізацією вищої освіти та інноваційних інструментів навчання і викладання з врахуванням проектного підходу, міжнародний проект відбудови Астрономічно-метеорологічної обсерваторії на горі Піп Іван, кластерні проекти регіонального та місцевого розвитку кафедри фінансів, які включено до Стратегії розвитку м.Івано-Франківська-2028, проекти і конкурси стартапів Наукового парку «Прикарпатський університет» неабияк підвищують спроможність університету у підготовці необхідних для розвитку регіону фахівців.

Формуючи і закріплюючи свою роль як Мозкового центру розвитку з початком процесів євроінтеграції та децентралізації університет почав трансформуватись у Мозковий центр реформ.

Перший крок до цього було зроблено під час формування у жовтні 2016 року Регіональної експертної спільноти Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ в Івано-Франківській області¹.

Університет взяв на себе повноваження стати комунікативною платформою для фахівців регіонального та місцевого розвитку у вирішенні питань та завдань щодо: підвищення соціально-економічного потенціалу області; забезпечення ефективної співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, вищих

---

¹ Автор статті є координатором Регіональної експертної спільноти Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ в Івано-Франківській області.

навчальних закладів, комерційних і некомерційних організацій; формування науково-обґрунтованої політики регіонального розвитку і забезпечення зростання конкурентоспроможності регіону ;комплексної допомоги громадам із залученням інститутів громадянського суспільства і бізнес-спільноти із залученням коштів міжнародної технічної допомоги в контексті реалізації стратегії розвитку області, об'єднання територіальних громад, проведення реформи децентралізації; тощо.

В той же час виникла ідея створення такого центру (інституції), який би був покликаний вирішити проблему недостатнього інституційного та якісного кадрового забезпечення реалізації регіональної політики та управління регіональним розвитком з врахуванням проектного підходу.

У нагоді став перший конкурс проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу. Підтримана закладом вищої освіти проектна пропозиція «Створення проектно-освітнього центру розвитку інновацій та інвестицій в регіоні» [8] стала одним із переможців у конкурсному відборі за програмою регіонального розвитку «Інноваційна економіка та інвестиції».

Створивши у березні 2018 року «Проектно-освітній центр «Агенти змін» в університеті ми розпочали ще інтенсивніше консолідувати як експертний потенціал регіону, так і наші зусилля, спрямовані на посилення інституційно-кадрової спроможності громад [9].

Насамперед ми дослідили наявне в області недержавне інституційне забезпечення реформ (рис.1), з яким розпочали об'єднувати наші спільні зусилля (рис.2) задля розвитку місцевих громад через впровадження інструментів децентралізаційних реформ.

Рис.1. Ключові недержавні інституції забезпечення реформ в регіоні
Fig.1. Key non-state institutions for providing reform in the region

Рис. 2. Формування системи інституційного забезпечення реформ у Прикарпатському університеті
 Fig. 2. Formation of institutional support for reforms in Precarpathian University

Першою інституцією, яка спільно з нами зацікавлена в підготовці кадрового потенціалу для роботи в органах місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громадах, стала організація, яка сприяє розвитку і зміцненню місцевого самоврядування вже 26 років ВАОМС «Асоціація міст України», з ІФ РВ якої було підписано Меморандум про співпрацю і відповідно до дорожньої карти вже проведено вагомі заходи, такі як ярмарок професій «Синергія освіти і громади» і дано старт конкурсу проектів серед студентів та аспірантів Прикарпатського національного університету «Сьогодні креативна ідея – завтра реальна справа». Найуспішніші із проектів реалізують місцеві громади Івано-Франківщини.

Університет та «Агенти змін» пропонують не тільки рецепти посилення інституційно-кадрової спроможності нашого краю, а й надаватимуть конкретну інформаційну та освітню допомогу у сфері управління проектами розвитку [10].

Проектно-освітній центр покликаний здійснювати консалтингово-освітню діяльність з питань управління проектами за різноманітними їх типами (м'які / соціальні, тверді / інвестиційні, дослідницькі / інноваційні, проекти індивідуальної мобільності / партнерства, міжнародні / транскордонні, проекти регіонального / місцевого розвитку) та найбільш затребуваними напрямками (маркетинг, моніторинг, стратегічне планування, міжнародна співпраця, співпраця із ЗВО та приватними суб'єктами).

Відродно зазначити, що такий вибір був підтверджений результатами оцінки на базі соціовимірювань, які має змогу професійно і якісно проводити наш університет через власний Науково-навчальний центр соціологічних досліджень Прикарпатського регіону [11].

В цілому робота «Агентів змін» буде спрямована на консультування і виконання широкого спектру проектів від етнології, збереження культурної спадщини, захисту

навколишнього середовища, проектів розвитку стартапів, розвитку територіальних громад в цілому до впровадження енергозберігаючих технологій тощо.

Очікувані вигоди від діяльності створеного Центру є очевидні: покращення інституційних умов розвитку інноваційної інфраструктури регіону, зокрема консалтингово-освітнього спрямування; розвиток кадрового потенціалу громад, в т.ч. з управління проектами; покращення структури проектної діяльності у громадах та методології стратегічного планування їх розвитку.

Безумовно на часі, налагодження співпраці з іншими ланками інституційного забезпечення реформ в регіоні, бо саме в єдності відображається наша сила. Ми всі перемагаємо разом тоді, коли працюємо всі разом як агенти ефективних змін у розвитку нашого краю.

Висновки. Результатом даного наукового дослідження є окреслення ключових засад формування інституційного забезпечення в регіоні, включаючи державні та недержавні інституції. Головним акцентом стало визначення місця та ролі державного закладу вищої освіти у посиленні інституційної спроможності розвитку територіальних громад регіону. З'ясовано, що університети є мозковими центрами сучасних євроінтеграційних реформ, які відбуваються в державі і які у взаємодії з недержавними інституціями регіонального розвитку формують потужне інституційне середовище та підвищують рівень інституційної спроможності розвитку території загалом.

1. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.
2. Лендель М. Нові інституційні механізми регіонального розвитку в Європі. URL: <http://194.44.230.3/science/idurr/lendel.doc> (дата звернення: 15.04.2018)
3. Білик Р. Р. Завдання удосконалення інституційно-правового забезпечення регіональної політики в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 4. С. 40–45.
4. Студенников І., Ткаченко В. Інституційна інфраструктура регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і проблеми формування. *Економічний часопис-XXI*, 2005. №9-10. URL: <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050912.html>. (дата звернення: 15.04.2018)
5. Сментина Н. В. Проектування організаційної структури агентств регіонального розвитку в Україні. *Інноваційна економіка*, 2014. № 4. С. 179-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_4_29 (дата звернення: 15.04.2018)
6. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм: Наказ від 16.03.2005р. №62 / Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05> (дата звернення: 15.04.2018)
7. Проблеми інституційного забезпечення політики реформ у сфері культури/ Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1428/> (дата звернення: 15.04.2018)
8. Svitlana Kropelnytska, Lyudmyla Shyyko. Institutional promotion of innovation and investment development in Ukraine. International Scientific Conference: «Competitiveness and innovation in the knowledge economy» Academy of Economic Studies of Moldova 22 -23 September 2017.
9. Кропельницька Світлана, Цепенда Ігор. Створення проектно-освітнього центру розвитку інновацій та інвестицій в регіоні. *Стратегія розвитку. Часопис всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ*. 2018. №7. С.34-35.
10. Кропельницька С.О. Проектна діяльність структурних підрозділів університетів у контексті стратегічного розвитку університетів. Project approach and educational innovations in the context of integration into the European education area: the collection of materials of the international scientific and practical conference (March 21, 2018, Lodz) Poland: Lodz, 2018. P.127-130.
11. Максимович О.В., Кропельницька С.О. Студенти та аспіранти долучаються до проектної діяльності місцевих громад. Ваша думка: результати опитування учасників зустрічі з представниками європейських фондів. URL: <http://pnu.edu.ua/blog/2018/06/15/2356/> (дата звернення: 20.03.2018)

References

1. Nort, D. *Institutions, Institutional Change and Functioning of the Economy*, Fundamentals, 2000.
2. Lendel, M. "New Institutional Mechanisms for Regional Development in Europe". 194.44.230.3/science/idurr/lendel.doc Accessed 15 Apr. 2018..

3. Bilyk, R. R. "Tasks of the institutional and legal support improvement of regional policy in Ukraine." *Bulletin of the Vinnytsia Polytechnic Institute*, no. 4, 2014, pp. 40-45.
4. Studennikov, I., and V. Tkachenko. "The institutional infrastructure for regional development in Ukraine: current state and problems of formation." *Ekonomichnyi chasopys-XXI*, no 9-10, 2005, <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050912.html>. Accessed 15 Apr. 2018..
5. Smenda, N.V. "Projection of the organizational structure of the regional development agencies in Ukraine." *Innovation Economics*, no. 4, 2014, pp. 179-184. Vernadsky National Library of Ukraine, http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_4_29 Accessed 15 Apr. 2018..
6. Ministry of Economy and European Integration of Ukraine. "On Approval of the Methodology for Determining the Criteria for the European Integration Part of the State Target Programs. Order dated March 16, 2005 no. 62." The Verkhovna Rada of Ukraine, zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05 Accessed 15 Apr. 2018.
7. "Problems of the institutional support of cultural reforms policy." National Institute for Strategic Studies, www.niss.gov.ua/articles/1428/ Accessed 15 Apr. 2018..
8. Kropelnytska, Svitlana, and Lyudmyla Shyyko. "Institutional promotion of innovation and investment development in Ukraine." *International Scientific Conference: "Competitiveness and innovation in the knowledge economy" Academy of Economic Studies of Moldova*, 2017.
9. Kropelnytska, Svitlana, and Ihor Tsependa. "Creation of a Project and Educational center for the development of innovations and investments in the region." *Development Strategy. The magazine of the all-Ukrainian network of experts and practitioners on regional and local development REGIONET*, no. 7, 2018, pp. 34-35.
10. Kropelnytska, S.O. "Project activity of structural units of universities in the context of strategic development of universities." *Project approach and educational innovations in the context of integration into the European education area: collection of materials of the international scientific and practical conference*, 2018, pp.127-130.
11. Maksymovych, O.V. and S.O. Kropelnytska. "Students and graduate students will join the project activity of local communities." *Your opinion: results of the survey of participants of the meeting with representatives of European funds*. pnu.edu.ua/blog/2018/06/15/2356/ Accessed 20 Mar. 2018.

Рецензенти:

Романюк М.Д. – д.е.н., професор кафедри менеджменту і маркетингу Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;

Майорова Т. В. - д.е.н., професор, завідувач кафедрою інвестиційної діяльності КНЕУ ім.В.Гетьмана

УДК 332.1

ББК 65.9 (4 УКР)

Васильченко Г.В.

**СИСТЕМА ДІАГНОСТИКИ ДЛЯ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту та адміністрування,
вул. Шопена, 1, м. Івано-Франківськ,
76019, Україна,
тел. (0342) 75-29-51,
e-mail: galyna_vasylichenko@ukr.net

Анотація. В статті розглядається система діагностики стану об'єднаної територіальної громади як базова складова процесу стратегічного планування розвитку. Діагностика стану розвитку громади – об'єктивна та суб'єктивна (профіль, опитування, стратегічний аналіз) є необхідною умовою для розробки реалістичних стратегій, які матимуть ресурс, потенціал, мотиви та стимули до реалізації. У статті автор використовує практичний досвід власної роботи над стратегіями розвитку. Матеріали статті можуть бути корисними для науковців, активістів та лідерів місцевих громад, які створили, або готуються до створення своїх ОТГ.